

reo®-viewpoints houden u op de hoogte van actuele thema's, die het F&C Governance & Sustainable Investment Team uit hoofde van de reo®-dienstverlening aan u adresseert. Deze viewpoints worden u gemiddeld éénmaal per maand (en indien nodig vaker) per e-mail toegestuurd. Een volledig overzicht van de doelstellingen en specifieke aandachtsgebieden treft u als bijlage bij deze viewpoint. Mocht u vragen hebben of meer achtergrondinformatie wensen te ontvangen, neemt u dan gerust contact met ons op.

Het klimaatakkoord van Durban: de trein op de rails houden

Samengevat

- Er werd niet veel verwacht van de recente klimaatonderhandelingen in Durban (Zuid-Afrika) en gezien die lage verwachtingen kan het resultaat als een bescheiden succes worden gezien.
- Het klimaatakkoord houdt de internationale onderhandelingen gaande, hoewel het tijdspad lang is en de ambitieniveaus veel te laag zijn om datgene te bereiken wat men wil bereiken: klimaatverandering beperken tot maximaal 2°C.
- Het progressieve standpunt van de Europese Unie (EU) versterkt het vertrouwen in de toezegging van deze regio om doelstellingen op het gebied van klimaatverandering te behalen, ook in tijden van crisis.
- Nog steeds blijven initiatieven op nationaal niveau de belangrijkste factoren voor investeringen en deze vinden in een sneller tempo plaats dan het trage internationale proces lijkt te suggereren.

Onderhandelingen over klimaatverandering werden de afgelopen jaren gekarakteriseerd door politiek geruzie, middernachtelijke compromissen en uiteindelijk 'last minute' afspraken om het stokje door te geven aan de conferentie van het jaar daarop. Durban was in dit opzicht geen uitzondering, behalve dan dat dit het einde van de estafette was: het Kyoto-protocol zou in 2012 aflopen. Nadat de mislukking bijna compleet was, werd zondagmorgen 11 december toch een akkoord veiliggesteld, anderhalve dag na de geplande beëindiging van de onderhandelingen.

De belangrijkste elementen van het akkoord zijn:

- Een overeenkomst tussen alle landen om te werken aan een mondiaal klimaatakkoord dat bij wet is vastgelegd en in 2015 gereed moet zijn, waarna het in 2020 in werking zal treden (het 'Durban Platform'). De formulering was het resultaat van een zwaar bevochten strijd en het is nog onduidelijk wat het definitieve compromis precies inhoudt.

- Voortzetting van de structuur van het Kyoto-protocol. Nadat de huidige verbintenisperiode in 2012 afloopt, zal een beperkt aantal deelnemers zich committeren aan doelstellingen voor een tweede verbintenisperiode, die loopt van 2013 tot 2017 (of tot 2020). Het nieuwe akkoord heeft alleen betrekking op de EU plus enkele andere naties, die gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor zo'n 15% van de wereldwijde uitstoot van broeikasgassen. Naast het tegemoetkomen aan de ontwikkelingslanden, waarborgt het akkoord het bestaan van belangrijke elementen van de internationale infrastructuur voor klimaatverandering, in het bijzonder het *Clean Development Mechanism*¹ (CDM).

¹ Het *Clean Development Mechanism* (CMD) is het mechanisme voor schone ontwikkeling.

- De oprichting van het *Green Climate Fund* (het Groene Klimaatfonds), een constructie die voor het eerst werd voorgesteld in Kopenhagen in 2009. Het doel is om vanaf 2020 jaarlijks \$100 miljard te ontvangen van uiteenlopende publieke en private bronnen. Het fonds zal dit geld vervolgens herverdelen onder ontwikkelingslanden ter financiering van terugdringing van en aanpassing aan klimaatverandering.
- Technische ontwikkelingen in het CDM en het REDD-mechanisme², zij het dat deze lang geen fundamentele hervormingen zijn.

De VS, China en India vinden elkaar Een historisch moment?

Het opvallendste onderdeel van het akkoord is dat de VS, China en India van hun eerdere standpunten zijn afgeweken door zich te committeren aan wettelijk bindende verplichtingen, waarmee ook de voormalige grenzen tussen de ontwikkelde en ontwikkelingslanden zijn geslecht. Hoewel er vanuit het oogpunt van beleggers nog weinig is veranderd – dit is immers slechts een overeenkomst om verder te praten – zou een slechtere uitkomst het vertrouwen in klimaatverandering als beleggingsthema een dreun hebben gegeven.

Het besluit van de EU-onderhandelaars om in te stemmen het Kyoto-protocol te verlengen, is ook een sterk signaal dat de regio zich ondanks negatieve economische omstandigheden, sterk blijft committeren aan het beleid inzake klimaatverandering. Hierdoor verplicht de regio zich tot juridisch bindende doelstellingen en zal het vertrouwen van de EU in haar doelstellingen voor 2020 waarschijnlijk worden versterkt.

Wij zullen ook de instelling van het Groene Klimaatfonds met interesse volgen. Hoewel de details tot dusverre vaag zijn, hebben wij de hoop dat de onderhandelaars met de private sector zullen samenwerken bij het ontwikkelen van nieuwe mechanismen, die de stroom van investeringen in koolstofarme oplossingen en in de financiering van maatregelen om klimaatverandering tegen te gaan, kunnen ondersteunen.

Te weinig en te laat?

Het is duidelijk dat het tijdschema van de nieuwe onderhandelingsroute een leemte laat tussen het einde van de eerste verbintenisperiode onder Kyoto die eind 2012 afloopt en de implementatie van het nieuwe verdrag in 2020. Die leemte wordt gevuld door een reeks nationale en regionale emissiedoelen voor 2020,

die al in de aanloop naar de klimaatop in Kopenhagen (2009) werden ingediend door de betrokken regeringen. Hoewel zij geen wettelijke kracht hebben, kleeft er toch een hoge mate van politieke autoriteit aan. Over het algemeen doen overheden dan ook hun best om deze doelen te bereiken.

De toezeggingen zijn echter bij lange na niet voldoende om de internationaal afgesproken doelstelling te behalen: het beperken van de mondiale temperatuurstijging tot 2° C ten opzichte van de verwachte temperatuurstijging tot wel 6° C bij ongewijzigd beleid. Gezamenlijk bereiken deze doelstellingen slechts de helft van wat volgens de wetenschap nodig is om het doel van 2° C te behalen. Tenzij het ambitieniveau verhoogd wordt, zal de wereld zich verbinden tot een mondiale temperatuurstijging van 3° C of meer.

De rapporten van het Intergouvernementele Panel voor Klimaatverandering (IPCC), waaronder de analyse in november 2011 over de implicaties van klimaatverandering voor ernstige weersomstandigheden, maken duidelijk dat een dusdanig grote verandering aanzienlijke implicaties heeft voor het leven op aarde, met mogelijk extreme hittegolven en droogte, verspreiding van tropische ziekten en zwaardere stormen. Hierdoor zal de druk van een wereld met 7 miljard inwoners op de essentiële hulpbronnen zoals water, voedsel en energie nog verder toenemen. F&C ziet de onvermijdelijkheid van deze toekomstige veranderingen in en zal daarom ondernemingen aanspreken over hoe zij van plan zijn zich aan te passen aan een wereld van klimaatuitersten en toenemende schaarste aan hulpbronnen.

Het lange tijdschema van de Kyoto-onderhandelingen versterkt ons eerdere standpunt dat de nationale politiek op dit moment telt én niet de internationale besprekingen. Om beleggingskansen die voortvloeien uit klimaatverandering te identificeren, is diepgaand inzicht nodig in de beleidsvoornemens en -maatregelen op regionaal en lokaal niveau. F&C is ervan overtuigd dat hier aanzienlijke kansen blijven bestaan, omdat landen wereldwijd nog steeds gecommiteerd zijn aan het verminderen van hun CO₂-uitstoot, het verbeteren van de energie-intensiteit van hun economie, alsook daaraan gerelateerde doelen zoals grotere energiezekerheid.

² Het Redd-mechanisme voorziet in een snelle publieke en private financieringsstroom ten behoeve van bosbehoud, waarmee naast het vasthouden van CO₂ ook de biodiversiteit wordt beschermd.

Doelstellingen actief aandeelhouderschap

F&C spreekt ondernemingen actief aan op negen algemene thema's voor actief aandeel- en obligatiehouderschap, ook wel engagement genoemd. Wij formuleren voor elk van die thema's specifieke doelstellingen en evalueren deze jaarlijks. De doelstellingen en specifieke aandachtsgebieden worden hieronder nader beschreven.

Bestuur

Corporate governance

F&C moedigt ondernemingen aan sterke normen voor ondernemings-

bestuur in te stellen ter bevordering van de waardecreatie op de lange termijn. F&C maakt zich daarbij sterk voor:

- De rechten van minderheidsaandeelhouders, in het bijzonder bij ondernemingen waarin grootaandeelhouders een controlerend belang hebben.
- Effectief Bestuur met de juiste mix van onafhankelijkheid, diversiteit en vaardigheden.
- Hoog niveau van transparantie en informatieverschaffing, mede over belangrijke zaken op het gebied van mens, maatschappij en bestuur.
- Solide risicobeheer: we stimuleren ondernemingen om het interne controlesysteem te verbeteren en werken aan de bewustwording van maatschappelijke en milieufactoren en de bedrijfsrisico's die daarmee gemoeid zijn.
- Rechtvaardige beloningssystemen, waarmee een sterk management kan worden aangetrokken en behouden; dit met behulp van op prestaties gebaseerde financiële prikkels als beloning voor waardecreatie op de lange termijn.

Duurzaamheidsbeheer en -rapportage

F&C moedigt ondernemingen aan om de risico's en kansen

op het gebied van milieu, maatschappij en ondernemingsbestuur te signaleren, daarover verslag uit te brengen en effectieve systemen in te richten om deze te beheersen.

- Bestuursverantwoordelijkheid voor duurzaamheidsvraagstukken en effectieve structuren om deze verantwoordelijkheid uit te oefenen.
- Formeel beleid voor alle belangrijke duurzaamheidsvraagstukken.
- Beheer- en bewakingssystemen voor de invoering van duurzaamheidsbeleid.
- Transparante rapportage en melding van de risico's, het beleid, de implementatie en de prestaties op duurzaamheidsgebied.

Milieu

Milieubeheer

F&C spreekt ondernemingen direct aan op het beheersen van het milieueffect van de bedrijfsactiviteiten en dringt aan op:

- De ontwikkeling van krachtige milieubeheersingssystemen, waarmee de risico's worden gesignaleerd en aangepakt.
- Informatieverschaffing over de prestaties op het gebied van milieubeheersing.
- Formulering van een bedrijfsstrategie waarin zowel de risico's als de kansen van veranderende milieuwetgeving en -normen tot uiting komen, alsook de vraag van de klant naar duurzame producten.

Klimaatverandering

F&C moedigt ondernemingen aan om de risico's en kansen van klimaatverandering op te

pakken en daar iets mee te doen.

- Bij overheden en toezichhouders wordt aangedrongen op duidelijk beleid voor de lange termijn, waarmee de overgang kan worden gemaakt naar een economie die minder van fossiele brandstoffen afhankelijk is.
- Bij alle ondernemingen wordt aangedrongen op het evalueren en actief beheersen van de risico's en kansen die klimaatverandering met zich meebrengt voor de bedrijfsvoering, in het bijzonder:
  - bij ondernemingen met een forse uitstoot van broeikasgassen: het meten, minimaliseren en melden van die uitstoot.
  - bij ondernemingen die waarschijnlijk last krijgen van het effect van klimaatverandering: het nemen van passende aanpassingsmaatregelen om de bedrijfsvoering te beschermen en versterken.

Ecosysteemdiensten

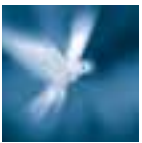
F&C moedigt alle ondernemingen die zich met belangrijke risico's of

kansen in verband met ecosysteemdiensten geconfronteerd zien aan om deze te doorgronden en te beheersen.

- Biodiversiteitsbeheer: invoeren van beleid en beheersingsproces voor (in)directe biodiversiteitseffecten.
- Toegang tot grond: ontwikkelen van strategie en managementsystemen voor goedkeuring van toezichthouder en gemeenschap.
- Water: integreren planning waterverbruik in projectplanning en formuleren reductiedoelstellingen.
- Overige ecosysteemdiensten: implementeren beleid en managementsystemen voor een zekere toevoer van biologische hulpmiddelen.

Maatschappij

Mensenrechten

Ondernemingen die opereren in gebieden waar de rechtsstaat zwak is, waar conflicten heersen of mensenrechten worden overtreden, aansporen om de risico's voor hun bedrijfsvoering te beheersen door middel van:

- Mensenrechtenbeleid voor de eigen activiteiten en die van gelieerde ondernemingen en partners in joint ventures.
- Richtlijnen voor het managen van de veiligheid van werknemers en bedrijfslocaties.
- Procedures voor overleg met de gemeenschap, waaronder inheemse bevolkingsgroepen.
- Werkwijzen voor het evalueren van toegangs-, veiligheids- en privacyrisico's in verband met technologie en telecommunicatie.
- Beleid voor direct contact met lokale politieke leiders, waarin wordt gewezen op het belang voor het bedrijfsleven van een stabiele, verantwoording verschuldigde overheid.

Bedrijfsethiek

F&C zet zich in voor een effectieve bedrijfsethiek bij ondernemingen.

- Stimuleren ontwikkeling en hantering zorgvuldigheidsprocedures voor de keuze van vertegenwoordigers, tussenpersonen, adviseurs en andere zakenpartners.
- Grondstofproducenten worden aangemoedigd zich aan te sluiten bij en actief deel te nemen aan het Extractive Industries Transparency Initiative (EITI).
- Stimuleren inrichting effectieve en vertrouwelijke klokkenluiderprocedures voor werknemers.
- Stimuleren invoering F&C-richtlijnen ten aanzien van politieke invloed.
- Stimuleren betere informatieverschaffing over anticorruptiebeleid, -structuren en -systemen.

Arbeidsomstandigheden

F&C dringt bij ondernemingen aan om het arbeidsrisico zo laag mogelijk te houden.

- Goede werkomstandigheden voor wat betreft gezondheid en veiligheid, antidiscriminatie en diversiteit.
- Beleid voor de arbeidsomstandigheden in de bedrijfskolom (op basis van internationaal erkende normen, de kernconventies van de International Labour Organization, ILO) en de inrichting van managementsystemen voor de implementatie hiervan (onder andere samenwerking met leveranciers om de standaarden te verbeteren).

Volksgezondheid

F&C moedigt alle ondernemingen die te maken hebben met belangrijke vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid aan om een duidelijke strategie voor de aanpak van deze risico's te ontwikkelen en om een proces voor de beheersing van die risico's te definiëren en te implementeren.

- Toegang tot medicijnen: relevante ondernemingen aanmoedigen de aanbevelingen van F&C voor een verantwoorde benadering van toegang tot medicijnen over te nemen.
  - Hiv/aids: aandringen op een evaluatie van de huidige en potentiële gevolgen van de pandemie op de internationale activiteiten van ondernemingen en optimale reactie- en preventiestrategieën ontwikkelen.
  - Voeding: ondernemingen stimuleren om het voedingsprofiel van producten te verbeteren, duidelijke normen voor etikettering te formuleren en een verantwoorde marketing te voeren.
  - Tabak: ondernemingen stimuleren om producten te ontwikkelen die minder schade toebrengen en om een verantwoord marketing- en distributiebeleid in te voeren.
  - Productveiligheid: bij ondernemingen aandringen op sterke systemen voor de kwaliteitsbeheersing en op de toepassing daarvan bij alle toeleveranciers.
-